

Köztes képek

Sárkány Győző grafikáiról

„A kép első kötelessége, hogy ünnep legyen a szem számára.”

DELACROIX

D. UDVARY ILDIKÓ

Gaál Imre Galéria, 2020. XI. 11. – 2021. I. 9.

Sárkány Győzőnek a Gaál Imre Galériában látható kiállításán az időben egymást követő műalkotások folyamából kiemeltünk 50 alkotást, melyeket egymás mellé helyezve jött létre a köztes képek sora. A művek között olyan formákra, motívumokra bukkanhatunk, amelyek személyes emlékeket vagy elevenen élő kollektív sztereotípiákat keltenek életre. Munkáinak egyik jellegzetes típusa a parafrázisképek csoportja, melyek egy-egy alkotóra (Dürerre, Michelangelóra, Kőlcseyre) vagy kultúrtörténeti időszakra reflektálnak. A parafrázis alkalmazása az életműben folyamatosan jelen van, bár nem egyértelműen, konkrét kontextusokkal, hanem sokféle módon összekapcsolódó motívum-töredékekkel, képidézetekkel kombinálva határozható meg. Mellettük az életmű másik fő vonása a kisebb-nagyobb egységekben, sorozatokban való gondolkodás. Egy-egy témát többféle nézőpontból is megjelenít, olykor tematikai, máskor esztétikai szekenciákként kezelve az egyes darabokat. Ezek az alkotások aztán egymással is kontextusba lépnek, kiegészítve és alakítva a korábbi műveket. Így Sárkány Győző munkássága összefüggő folyamatként, a művészi kifejezés folytonos átalakulásban zajló, de mégis szorosan egymáshoz kötődő láncolataként értelmezhető. Épp ezért nem meglepő, ha egy-egy korábbi kompozíciós megoldás vagy motívum önmagát is újraértelmezve az újabb alkotások részévé válik. A korai két-három darabos egységek az évek múltával egyre hosszabb sorozatokká alakultak, mint például a két legutóbbi munka, a *Bálványok bukása* (50 rajz – 50 gondolat) vagy a *Trianon anizis* (100 rajz – 100 mondat) esetében.

Sárkány Győző kiállított műveinek technikája a művész grafikai nyelvének legfontosabb eszközeit – ceruza, tus, grafit – reprezentálja. Ezeket egészítik ki a különböző eljárások vegyítéséből kialakított megoldások, valamint a szerigráfia, a művészkönyv és az objekt. A merített papírra készült könyvtárgyak (mint például a *Dürer-* vagy a *Mozart-könyv*) szintén számos kultúrtörténeti adalék megjelenítésére alkalmasak, melyek a könyv mint információ-hordozó és mint esztétikai tárgy szerepét is boncolgatják, miközben a címadással és

a lapjain látható képekkel ismét a parafrázisok körét bővítik. A 80-as évek közepén különleges technikával készültek a *Hír-anyag* és a *Hír-fal* című papírplasztikái, melyek meglágyított színes újságokból készített tömör öntvények. A *Hír-anyag* hengerformái az utcai hirdetőoszlopokat idézik, míg a *Hír-falat* papírtéglákból

SÁRKÁNY GYŐZŐ: *Parafrázis I.*, 1982, papír, színes ceruza, 29,5x21 cm, HUNGART ©2020

alakította ki a művész. Ezt a speciális eljárásmódot reprezentálják a könyvtárgyak borítói is.

Műveinek átgondolt, érzékeny formai építkezését kiegészíti a színhasználat izgalmas kettőssége. Jelentős részt foglalnak el az anyagban és az életműben is a fekete-fehér kompozíciók, melyeken elsősorban a bravúros rajztechnika érvényesül. A monokróm alkotásoknál a vonalak és a színfoltok váltakozó hangsúlyainak ritmusa szinte transzparens hatást kelt (például a *Parafrázis*-sorozat képein). Bizonyos szempontból hasonló megoldásokkal találkozhatunk az 1992-ben készült *Változat* három darabján, ám itt a monokromitás már inkább csak illúzió, hiszen az egyes művek részletei számos szín felhasználásával jöttek létre. Ezek a munkák abból a szempontból is érdekesek, hogy a művész egy szabályos szerkezetet teremtve a kompozíciót 4x4 különálló négyzetből építette fel. Belőlük tevődik össze a látvány, melynek egyensúlya az egyes részletek elhelyezése miatt már az első pillanatban kimozdulni látszik. Mintha egy puzzle darabjait kellene a helyére tennünk, szinte felszólít a kép, hogy pásztázzuk, és fejtjük meg a rész és egész viszonyát. Az első képen a gyúrt drapéria hullámzása, tekeredése, egy-egy csomópontból kiinduló elterülése izgalmas képalkotásokat eredményez. A fény-árnyék hatások változatossága a klasszikus rajzok világát idézi.

SÁRKÁNY GYÖZÖ: *Mozart-könyv*, 1993, merített papír, vegyes technika, 30x21 cm, HUNGART ©2020

SÁRKÁNY GYÖZÖ: *Hír-anyag I–III.*, 1984, papírplasztika, 40x10 cm, HUNGART ©2020

Sárkány Győző életművének egyik jellegzetessége, hogy alkotásai a kortárs szemléletet és eljárás-módokat képviselve (szitanyomat, kollázs, objekt) sem szakadnak el a grafika klasszikus alapjaitól. Számára a rajz, a vonal és a papír viszonya mindvégig elsődleges marad a művek létrehozásában. Jól példázzák ezt illusztrációi is, melyekből a kiállításon két Jules Verne-műhöz készült alkotás látható. A *Változat* második és harmadik darabjában tovább bonyolódik a kompozíció szerkezete: itt az osztott felületre figuratív formák is kerülnek. A *Változat II.* közepére egy kissé elmozdított négyzetet helyezett, egy portré pozitív és negatív változatát, melyet az alatta látható színes formák felvillanása miatt szintén transzparensnek érzékelünk. A kép feszültségét a négyzetek zárt egyértelműsége és a bennük látható, kitörni, egyesülni készülő színfoltok hömpölygése hozza létre. Ugyanezt figyelhetjük meg a harmadik képen is, melyen átlósan jelenik meg egy klasszikus nőalak. A kompozíció

elemei a fantáziát és a szemet megvalósíthatatlan korrekcióra sarkallják. Az 1994-ben készült *Égi sárkányok* és a *Töredékek* több szempontból is előrevetítik a későbbi sorozatok jellegzetességeit. (Amúgy ezeknek a munkáknak is megtalálhatók az előképei már 1978-ban a *Tanktemető* és 1979-ben a *Madártemető* kompozíciós megoldásaiban.) A sárkányok dús, egymásba fonódó vonalainak szinte keleties mustrája akár a *Trianon anzix* egyes drámai vonalvezetésű rajzainak előképeként is értelmezhető.

Kompozíciós szempontból a *Töredékek* leginkább az 1999-ben készült *Relativitás* két képével, valamint a *Maszk*-sorozat darabjaival rokonítható. A papíron szinte lebegnek ezek a klasszikus motívum-töredékek, melyek a korábban említett *Változat*-sorozathoz hasonlóan a folytonos változásra, az állandóság megragadhatatlanságára reflektálnak. Érdekes megfigyelni, ahogy a puritán szín- és formakezelés mellett ellensúlyként mindig megjelennek az erőteljesebb kompozíciók is. Ennek egyik példája 1994-ből *A sötét anyag születése* című alkotás. A figurális és a nonfigurális az életműben kiegészítik egymást, s egyre inkább magától értetődővé válik e kettősség szerepe az egyes kompozíciók létrehozásában. Már az 1978-ban készült *Felület* című tusrajz is példázza a figurális és elvont formák egymásba fordítását, melyet leginkább a művész aktuális fotósorozatain érhetünk tetten. A *Bukott angyal* című 1997-es tusrajzon megjelenik a párhuzamos vonalakkal borított háttér, valamint a képtér határozott vonallal történő behatárolása, és az ebből kitörő központi figurák motívuma. A rajz túllép a kereten, s ezáltal új téri viszonyokat teremt. Ezt az eljárásmodot követi a legutóbbi két sorozatánál is. A kiállításon három alkotás látható a *Bálványok bukása* című anyagból, amely a reformáció 500. évfordulója alkalmából készült, és 2017-ben került bemutatásra a Gaál Imre Galériában. Ez a sorozat számos ponton rokonítható a legfrissebb, 2020-ban már több helyen is kiállított *Trianon anzix* műegyüttessel, melyből szintén három alkotást láthatunk az anyagban.

A *Köztes képek* az 1978 és 2020 közti 42 év alkotói munkájának spontán összegzése, s egyben a 2022-ben a Reökalotában rendezendő életmű-kiállítás előzetesének is tekinthető.

SÁRKÁNY GYÖZÖ: *Michelangelo-parafrízis*, 1993, papír, akvarell, tus, HUNGART ©2020

SÁRKÁNY GYÖZÖ: *Változat II.*, 1992, papír, vegyes technika, 40x40 cm, HUNGART ©2020

